

Pathology of the position of women in Iranian sports

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

.....18 March 2022

Received in revised form:

.....10 June 2022

Accepted:

.....16 June 2022

Published online:

.....25 June 2022

Keywords:

structural factors

content and behavioral factors

Environmental factors

women's sport

The position of women

ABSTRACT

Introduction: The purpose of the present research was to explain the pathological model of the position of women in Iranian sports.

Methods: The statistical population of the research included all managers and employees of the Ministry of Sports, professors and doctoral students, coaches and international referees and professional athletes. Sampling in the qualitative part was purposeful, which continued until theoretical saturation was reached and in the quantitative part, it was done in an accessible manner and based on reliable sources, 394 people from the community participated in completing the questionnaire online. The method of data collection was field based and specifically based on the structural equation model which was done using SPSS version 25 software and LISREL version 8.8 software. The research tool included a researcher-made questionnaire that was used after confirming face validity and construct validity (KMO=0.91) and the result of Bartlett's test ($p=0.0001$, $\chi^2=20107/1$).

Results: Based on factor analysis through principal component analysis and parallel analysis, it was determined that the pathology of the position of women in Iranian sports contained three main factors and 16 sub-factors; Also, the results of second-order confirmatory factor analysis with Lisrel software showed that all factor loadings have good explanatory power, and environmental, content, and structural factors have been identified as factors influencing the position of women in Iranian sports.

Conclusion: Based on the prioritization of the factors based on the three-pronged model, the behavioral dimension and the content in the first place; The environmental dimension is in the second place and the structural dimension is in the third priority, so it is suggested that the officials first make changes in the content and behavioral field, then in the environmental dimension and finally in the **structural** dimension.

Extended Abstract

Introduction

According to the Olympic Movement, sport is a human right and no one should be discriminated because of their gender or religion, and it should be considered that sport should not be under the influence due to conflicts and different opinions, of course, this issue is repeated in different studies. It is evident, however, that around the world, fewer women participate in sports than men, and depending on the country, culture, and sport activities, women are excluded or even prohibited from participating in sports. Therefore, this research intends to investigate the environmental, structural, content and behavioral factors governing the society regarding women by using the three-pronged pathology model and to answer the question that the effective limitations and harms of women's position What are they in Iranian sports?

Methods

The statistical population of the research included all managers and employees of the Ministry of Sports, professors and doctoral students, coaches and international referees and professional athletes. Sampling in the qualitative part was purposeful, which continued until theoretical saturation was reached and in the quantitative part, it was done in an accessible manner and based on reliable sources, 394 people from the community participated in completing the questionnaire online. The method of data collection was field based and specifically based on the structural equation model which was done using SPSS version 25 software and LISREL version 8.8 software. The research tool included a researcher-made questionnaire that was used after confirming face validity and construct validity ($KMO=0.91$) and the result of Bartlett's test ($p=0.0001$, $\chi^2=20107/1$).

Results (Times New Roman 10 pt, Bold)

In the environmental damage section, it was found that five religious factors; political; cultural; Social and economic factors have a significant impact on the position of women in sports and impose many restrictions on the development and promotion of this matter directly and indirectly; In the structural damage section, seven factors of planning and organization, financial resources, facilities and equipment, laws and regulations, human resources, monitoring and control, and the factor of media and information were introduced, structural factors limiting the position of women in Iranian sports. And finally, in the content and behavioral damage section, it was found that society's behavior and culture and society can have a profound effect on people's movement behavior, in the field of sports and physical activities, and among the most obvious cultural beliefs are gender beliefs, which play a significant role in They have sports, of course, the society's behavior is evident from the fact that people continuously play leadership, social, etc. roles, so that the dominant culture of any society defines the position and importance of people.

Conclusion

The findings of this research in the final model showed that in prioritizing the pathology of the position of women in Iranian sports based on the three-pronged model, the behavioral and content dimensions are in the first place; The environmental dimension is in

the second rank and the structural dimension is in the third priority, which means that more attention should be paid in the content and behavioral context, we should make positive changes in the environmental dimension and then make positive changes in the behavioral dimension. The present study is an important finding because it clearly states that the position of women in Iranian sports is limited.

The status and position of women in Iranian sports is far from what is appropriate and proper, which can be caused by the limited perspective of planners and programmers who paid little attention to the constructive role and empowerment of women. or have roots in the institutional system and social beliefs that need to be gradually transformed and in order to achieve a balanced and sustainable development, the necessary attention should be paid to sports participation. Of course, some of the financing problems in the sports sector for women and girls come from the lack of transparency of the budget and its headings and the lack of careful monitoring and evaluation of financial performance, because governments explicitly require balanced spending in all matters. have pointed out and the announcements are a sign of attention and emphasis, but what has been clear and has been repeatedly stated is that the budget allocated by the government for the sports sector of women and girls, especially In federations, it is directed to another direction and is not spent in its own chapter and is spent elsewhere.

Keywords

structural factors
content and behavioral factors
Environmental factors
women's sport
The position of women

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article has been done considering all ethical principles.

Funding: No organization or individual financially supported this study, and all the financial resources were borne by the authors.

Authors' contribution: All authors discussed the results and contributed to the final manuscript.

Conflict of interest: This article is extracted from the Ph. D thesis; therefore, it is original, and all authors announce that there is no conflict of interests.

Acknowledgments: Since this article is extracted from a doctoral thesis, I am grateful to all the professors who helped me with the writing, judging, and correcting processes of this article.

مدیریت ورزشی

آسیب‌شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	متن چکیده (چکیده مقاله با قلم فارسی BMitra اندازه 11 pt. نازک، فاصله خطوط 1، بین 200 تا 250 کلمه) و شامل
تاریخ دریافت:	مقدمه: هدف از انجام پژوهش حاضر، تبیین مدل آسیب‌شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران بود.
1400/10/20	روش پژوهش: جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارکنان وزارت ورزش، اساتید و دانشجویان دکتری، مربیان و داوران بین‌المللی و ورزشکاران حرفه‌ای بود. نمونه‌گیری در بخش کیفی به صورت هدفمند بود که تا زمان رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و در بخش کمی به صورت دسترس انجام شد و بر اساس منابع معتبر که به ازای هر سوال 5 تا 10 نفر نمونه توصیه می‌شود، 394 نفر از افراد جامعه به‌صورت آنلاین در تکمیل پرسشنامه مشارکت داشتند. نحوه گردآوری اطلاعات بصورت میدانی و به‌طور مشخص مبتنی بر مدل معادلات ساختاری بود که با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه 25 و نرم‌افزار LISREL نسخه 8/8 صورت گرفت. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که پس از تایید روایی صوری و روایی سازه (KMO=0/91) و نتیجه آزمون بارتلت (p=0/0001، $2\chi=20107/1$) مورد استفاده قرار گرفت.
تاریخ بازنگری:	یافته‌ها: براساس تحلیل عاملی از طریق تحلیل مؤلفه‌های اصلی و تحلیل موازی مشخص شد که آسیب‌شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران حاوی سه عامل اصلی و 16 عامل فرعی بود؛ همچنین نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم با نرم‌افزار لیزرل نشان داد، همه بارهای عاملی از قدرت تبیین خوبی برخوردار هستند و عامل محیطی، محتوایی و ساختاری به عنوان عوامل مؤثر بر جایگاه زنان در ورزش ایران شناسایی شده‌اند.
1400/11/25	نتیجه‌گیری: بر اساس اولویت بندی عوامل در مدل سه‌شاخگی بعد رفتاری و محتوایی در رتبه اول؛ بعد محیطی در رتبه دوم و بعد ساختاری در اولویت سوم قرار دارند؛ لذا پیشنهاد می‌شود مسئولان ابتدا در زمینه محتوایی و رفتاری، سپس در بعد محیطی و در نهایت در بعد ساختاری نسبت به ایجاد تغییرات اقدام نمایند.
1400/11/28	
تاریخ انتشار: 1401/1/25	
کلیدواژه‌ها: عوامل ساختاری عوامل محتوایی و رفتاری عوامل محیطی ورزش زنان جایگاه زنان	

استناد:

ناشر: دانشگاه تهران، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی.

© نویسندگان.

مقدمه

ورزش به عنوان پدیده‌ی فراگیر اجتماعی، نسبت مشخصی با شرایط اجتماعی، جغرافیایی، زیستی، اقتصادی و سیاسی جوامع مختلف دارد. فراگیر شدن ورزش و اهمیت جایگاه آن در مناسبات بین‌المللی، توجه فراوانی را از ناحیه‌ی دولت‌ها متوجه این پدیده ساخته است. مسابقات مختلف قاره‌ای و جهانی و در رأس همه‌ی آنها بازی‌های المپیک به عرصه‌ی رقابت جوانان برگزیده ورزشی ملت‌ها تبدیل شده و از این رهگذر علوم و فنون مختلفی در ورزش به کار گرفته شده است. با توجه به همین ماهیت فرهنگی و اجتماعی ورزش، همانگونه که در سایر حوزه‌های کنش اجتماعی، شاهد تفاوت‌های جنسیتی هستیم، در ورزش نیز دنیای ورزش مردان، با دنیای ورزش زنان کاملاً متفاوت است. این تفاوت هم به لحاظ پیوند با ساختارهای رسمی ورزش و هم در مواجهه با بستر فرهنگی جامعه، مشهود است. مرور تاریخی بیشتر جوامع، بیان‌کننده نقش حاشیه‌ای زنان در ورزش است که احتمالاً بخشی از آن متأثر از ایدئولوژی جنسیتی حاکم بر تصمیم‌گیرندگان ورزش زنان است. برای مثال در یونان قدیم و المپیک باستانی، حضور فعال زنان در ورزش‌های رسمی ممنوعیت داشت. هنوز هم کشورهای هستند که مخالف با حضور ورزشکاران زن در مسابقات رسمی مانند المپیک هستند (نورعلی وند و همکاران، 1396: 9).

طبق جنبش المپیک، ورزش یک حق انسانی است و هیچ کس نباید به دلیل جنسیت یا مذهب خود مورد تبعیض قرار گیرد، (بن‌تی و داگکاس¹، 2013) و باید در نظر داشت که ورزش نباید به دلیل تضادها و افکار متفاوت تحت شعاع قرار گیرد، البته این موضوع به کرات در مطالعات مختلف مشهود است، با این حال، در سراسر جهان، زنان کمتری نسبت به مردان به ورزش می‌پردازند و بسته به کشور، فرهنگ و فعالیت‌های ورزشی، زنان از شرکت در ورزش جدا می‌مانند و یا حتی منع می‌شوند (سالیس، بول، گوتولد، هیث، اینوو کلی²، 2016). ورزش یک فعالیت فرهنگی نیز است که به افراد فرصت خودشناسی، ابراز عقیده، موفقیت شخصی، کسب مهارت، به نمایش گذاردن توانایی‌ها، تعامل اجتماعی و لذت بردن از سلامتی و رفاه را می‌دهد. ورزش باعث ترویج تأثیرگذاری، تعامل با جمع و مسئولیت‌پذیری در جامعه شده و به توسعه اجتماعی کمک شایانی می‌کند؛ بنابراین بالا بردن سطح فرهنگ ورزشی در جامعه بخصوص در زمینه ورزش بانوان باید در اولویت برنامه‌ریزی سازمان‌های ذیربط قرار گیرد. امروزه در جوامع مختلف، پرداختن به ورزش برای بانوان و ایجاد سازوکارهای ورزشی برای آنان از جایگاه بالایی برخوردار است.

امروزه در هزاره جدید بیش از هر چیز تمرکز بر سرمایه‌های انسانی، به عنوان عمده‌ترین دارایی‌هایی نامشهود به صورت یک باور مشترک درآمده است (سپهوند، ساعدی و مؤمنی فرد، 1397). یک ورزشکار با شرکت در رقابت‌های ورزشی از لحاظ روانی و عاطفی به توانمندی‌های خود آگاه می‌شود و از نظر اجتماعی و اقتصادی موقعیت خود را در جامعه بهبود می‌بخشد. از این جهت ایجاد زمینه مناسب برای ورزش بانوان در کشورهای مختلف یک موضوع ملی و بین‌المللی است و یکی از شاخص‌های حرکت به سوی رشد و توسعه فرهنگی و اجتماعی تلقی می‌شود، این موضوع در اقتصاد نیز مطرح است به طوری که مشارکت زنان در ورزش برای توانمندسازی اقتصادی در هر کشوری قابل توجه است. در این بخش می‌توان به پژوهش‌های داخلی چون مطالعات اسدی، تجاری و نیک‌آیین (1400) اشاره کرد که در بررسی وضع قوانین مرتبط با فعالیت‌های ورزشی زنان ایران با مشکل جدی روبه‌رو نیستیم، ولی در اجرای قوانین به سبب کمبود ضمانت اجرایی، ناکارآمدی مشاهده می‌شود که حتی وضع قوانین جدید و به نفع زنان نیز نمی‌تواند بهبود جدی در وضعیت فعالیت‌های ورزشی زنان ایجاد کند. دهکردیان نژاد و نوبخت رضائی (1399) توانمندسازی حرفه‌ای مدیران زن در سازمان‌های ورزشی را، حاصل برآیند زنجیره‌ای از عوامل زمینه‌ای، ساختاری، فرآیندی و کارکردی دانستند و مشخص کردند که مداخله مثبت در هر یک از عوامل می‌تواند اثر قابل توجهی بر عملکرد مدیران و تعیم عدالت جنسیتی در مدیریت سازمان‌های ورزشی بگذارد، کشکر و قاسمی (1399) نیز در بررسی میزان همخوانی اسناد بالادستی ملی با وظایف و اهداف سازمان‌های ورزشی و رسانه‌های جمعی در زمینه توسعه ورزش بانوان ایران، سیاست‌های کلان مندرج در اسناد بالادستی را با وظایف، اهداف و برنامه‌های سازمان‌های ورزشی همخوان ندانستند. در بخش ورزش قهرمانی بانوان نیز شعبانی، رضوی و هادوی (1398) عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی زنان را در سه سطح دسته

¹ Benn, Dagkas

² Sallis, Bull, Guthold, Heath, Inou & Kelly

بندی کردند و دریافتند که بدون توجه به عوامل توسعه مانند حمایت مالی از ورزش، انتظار توسعه پایدار ورزش قهرمانی زنان ناممکن است؛ میرشکاران، بحرالعلوم و باقری (1398) نیز عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی زنان ایران را در سه دسته عوامل زیرساختی، فنی-ورزشی و بستر اجتماعی مؤثر دسته‌بندی کرده و توسعه ورزش قهرمانی زنان را نیازمند بهبود وضعیت اجتماعی، زیرساخت‌های اولیه و عوامل فنی دانستند. در ادامه بررسی ادبیات پیشینه به طور ویژه در بحث وضعیت و جایگاه مشارکت ورزشی زنان، مرادی کمره (1398) در طراحی مدل انگیزه مشارکت ورزشی زنان براساس الگوی سه شاخگی چهار عامل زمینه‌ای، ساختاری، رفتاری و انگیزشی، ابعاد امکانات ورزشی، خدمات ورزشی، بازاریابی ورزشی، رویداد های ورزشی را به ترتیب اولویت تبیین کننده عوامل ساختاری دانستند. مهدی‌زاده، عبدوی و افشاری (1398) نیز در اولویت‌بندی موانع مدیریتی برای زنان در سطوح ارشد مدیریتی ورزش ایران، بالاترین اولویت را مربوط به موانع مدیریتی و پایین‌ترین اولویت را مربوط به موانع فردی دانستند در این بخش موسوی‌راد، فراهانی و بیات (1395) موانع حضور زنان در پستهای مدیریتی سازمانهای ورزشی را نبود شرایط مساوی بین زنان و مردان برای رشد در سازمانها و فقدان اعتماد به زنان در فرهنگ ایران دانستند. حمیدپور و شتاب بوشهری (1394) نیز رسانه‌های جمعی را در تحقق رسالت خود در خصوص ورزش قهرمانی بانوان فاقد عملکرد مناسب دانستند. در بخش مطالعات خارجی نیز سوانسون، بیلزبری، کنت، اسکینر، مولر¹ (2020) نظریه‌های ضمنی رهبری² را در مدیریت ورزشی زنان و مردان مهم دانستند زیرا از آنها به عنوان معیاری استفاده می‌شود که در آن مردم تعیین می‌کنند که رهبر چه کسی هست. فرسیت، جونز، دول و بامزیدگه³ (2019) نیز با بررسی فرصت‌ها و موانعی که زنان برای تحصیل و اشتغال در ورزش با آن روبرو هستند، موانع بیرونی و استراتژی‌های برابری جنسیتی توهین‌گرایانه را در محدود نمودن موفقیت‌های ورزشی بسیار دخیل دانستند. آلی و بریز⁴ (2018) در بررسی حضور زنان در ورزش ایالت متحده آمریکا، مدیریت ورزشی و رهبری ورزش‌های تیمی، با وجود احساسات مختلفی در این حرفه، به کمبود رهبری زنان در ورزش‌های تیمی اشاره کردند. انوچ، فاسوا و آگیدو⁵ (2017) نیز نشان دادند مساله سقف شیشه‌ای در سطوح بالا و مدیریت متوسط در نهادهای عمومی مشهود است، به طوری که نهادهای عمومی نقش مهمی در کاهش سقف شیشه‌ای و کمک به تغییر نگرش، رفتار و ادراک مردم نسبت به زنان دارند. بر اساس گزارش سال 1400 و با استناد به اطلاعات وزارت ورزش و جوانان در خصوص سطوح مدیریت عالی، میانی و کارکنان، وضعیت فعلی استخدامی نیروی انسانی مشخص شد که تنها 2 درصد کرسی‌های تصمیم‌گیری در فدراسیون‌های ورزشی به زنان اختصاص داده شده است و علی‌رغم اینکه تا سال 1400 اداره کل ورزش و جوانان استان گیلان توسط مدیرکل زن مدیریت می‌شد در سال 1401 همین سهمیه نیز از زنان گرفته شده است و بطوری که مشخص است در بخش‌های مرتبط با سطوح مدیریت عالی؛ حضور بسیار اندک زنانه و تقریباً کمتر از یک درصد می‌باشد و هرچه به سمت سطوح مدیریتی میانی و پایه نزدیک می‌شویم درصد اشتغال پست‌ها افزایش می‌یابد که مغایر با یافته‌های پژوهشی در سطح جهان به ویژه آمریکا و اروپا نیست.

در خصوص مشارکت ورزشی زنان در ورزش قهرمانی و همگانی نیز علی‌رغم اختلاف فاحش بهره‌گیری از ظرفیت زنان در حوزه‌های مدیریتی و مسائل مرتبط با توسعه ورزش کشور؛ عدد عملکردی زنان در شاخص‌های قهرمانی و مدال‌آوری بسیار نزدیک با مردان است و اگر شرایط فرهنگی حاکم بر جامعه و برخی از محدودیت‌های موجود مانند مسائل مرتبط با پوشش را در رشته‌های ورزشی مانند شنا را در نظر بگیریم که منجر به شرکت در میادین بین‌المللی نمی‌شود، می‌توان گفت که برابری حضور و اخذ افتخارات یکسان است، این آمار درحالی است که براساس آمار سرشماری نفوس و مسکن سال 1395 جمعیت مردان و زنان کشور به ترتیب 50110404 نفر و 40374095 نفر گزارش شده است و براساس گزارش فدراسیون پزشکی ورزشی در سال 1398 آمار ورزشکاران سازمان‌یافته در بخش زنان 1321768 نفر و در بخش مردان 2032133 می‌باشد.

1 Swanson, Billsberry, Kent, Skinner & Mueller

2 Implicit Theories of Leadership

3 Forsyth, Jones, Duval & Bambridge

4 Aly & Breese

5 Enoch, Fosuah & Agyedu

امروزه رعایت حقوق زنان یکی از موضوع‌های مهم و مورد توجه جامعه جهانی است. بدیهی است زنان همانند مردان از منابع با ارزش جامعه به شمار می‌روند و همدوش آنان نقش عمده‌ای در توسعه پایدار دارند. تحول نقش زنان و افزایش مشارکت آنان در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی، یکی از شاخص‌های توسعه کشورهای محسوب می‌شود و با اینکه مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت حرفه‌ای، همچنان از دید بسیاری از افراد جامعه اعم از زن و مرد، فعالیتی مردانه است و زنان سهم چندانی ندارند؛ اما عوامل گوناگون اجتماعی - فرهنگی، از جمله افزایش اوقات فراغت، بالا رفتن سطح زندگی، افزایش توجه به بهداشت عمومی و آمادگی جسمانی و بالاخره اهتمام نظام‌های سیاسی باعث شد از اواسط قرن بیستم، پیدایش نمونه‌های موفقیت‌آمیز زنان در عرصه‌های ورزشی افزایش یابد (امینی و همکاران، 1396).

البته هنوز علی‌رغم گذشت سال‌ها، سیاست مدون و خاصی در زمینه پخش رقابت‌های ورزشی بانوان در صداوسیما جمهوری اسلامی ایران وجود ندارد و بعضاً عمل دوگانه‌ای از سوی این سازمان سر می‌زند که خود بیانگر ضعف جدی در حوزه سیاست‌گذاری رسانه‌ای کشور در این باره است و در مواردی چون مساله حضور زنان در استادیوم‌های ورزشی باید اذعان داشت که به لحاظ قوانین بین‌المللی و داخلی، هیچگونه منعی برای ورود بانوان به ورزشگاه‌ها وجود ندارد و این اقدام از طرف فدراسیون‌های مسئول می‌تواند تحت عنوان «تبعیض جنسیتی» خلاف قوانین محسوب شده و جرائم و محرومیت‌های بعدی را برای آینده ورزش کشور به همراه داشته باشد (شهبازی پور، بهزاد نسب، 1397: 17). البته که فرهنگ و جامعه می‌توانند تأثیر عمیقی بر رفتارهای افراد، در حیطه ورزش و فعالیت‌های بدنی داشته و باورهای جنسیتی به عنوان بارزترین باورهای فرهنگی نقش قابل‌توجهی در این بخش دارند؛ گریندوفر، بیان می‌کند که باورهای جنسیتی بسیار قدرتمند، فراگیر و مؤثر بر تمام ابعاد زندگی هستند و حتی در کودکی هم آشکار اند. تأثیر این باورهای جنسیتی نه تنها در مرحله انتخاب رشته ورزشی بلکه حتی در انعکاس فعالیت‌های ورزشی در جامعه نیز، مشهود است. پژوهش‌های بسیاری در کشورهای جهان بر نحوه انعکاس زنان ورزشکار در محتوای مطبوعات انجام گرفته است که قریب به اتفاق آنها گویای سوگیری جنسیتی به نفع مردان، در انعکاس محتوای مطبوعاتی است. به عبارتی دیگر، مدیریت اخبار و گزارش‌ها در مطبوعات به نفع مردان بوده است (کشکر، احمدی و قاسمی، 1391: 7). همچنین زنان در بسیاری از حوزه‌ها هنوز نتوانسته‌اند از حمایت‌های قانونی لازم بهره‌مند گردند و باوجود تلاش‌های بسیار، هنوز با این هدف حذف محدودیت‌ها فاصله دارند. رشد اجتماعی زنان، افزایش آمار دختران دارای تحصیلات عالی و ورود به عرصه‌های مختلف اجتماعی نکات مثبتی در بهبود شرایط زنان جامعه هستند اما در حوزه‌های سیاسی و مدیریتی همچنان چالش‌های جدی برای حضور زنان وجود دارد (عبدی نعمت آباد، قدیمی، حجت، شجاعی و علی پور درویشی، 1400: 3).

لذا این پژوهش در نظر دارد با استفاده از مدل آسیب‌شناسی سه‌شاخگی به بررسی عوامل محیطی، ساختاری، محتوایی و رفتاری حاکم بر جامعه در خصوص زنان پرداخته و به این سوال پاسخ دهد که محدودیت‌ها و آسیب‌های مؤثر بر جایگاه زنان در ورزش ایران کدام‌اند؟

لازم به توضیح است در انتخاب مدل پایه پژوهش از بین مدل‌های آسیب‌شناسی موجود مانند مدل هفت بعدی وایزبرد¹، مدل توسعه منابع انسانی²، مدل آسیب‌شناسی هاریسون³، مدل چهار فریمی، مدل S7 مک‌کنزی⁴ و مدل تحلیل سه شاخگی (ساختاری، زمینه‌ای و رفتاری)؛ با توجه به اینکه ماهیت مدل‌ها تقریباً در تمام موارد در حوزه سازمان و مدیریت بوده است و به بررسی و شناخت حوزه‌های آسیب‌پذیری و مسأله‌یابی سازمان‌ها می‌پردازند، مدل سه شاخگی مورد توجه قرار گرفت چراکه مقوله ورزش زنان به عنوان یک پدیده اجتماعی فرهنگی و سازمانی بیشترین گستره بررسی و دسته‌بندی موضوعی را با این مدل داشت.

مطابق تعریف مدل سه‌شاخگی پدیده سازمان و مدیریت برحسب سه دسته عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای بررسی و تجزیه و تحلیل می‌شود و علت نامگذاری این مدل به سه‌شاخگی آن است که ارتباط بین عوامل ساختاری،

1 Weisbord

2 Human Resource Development

3 Harrison

4 7S Mckinsey

رفتاری و زمینه‌های به‌گونه‌ای می‌باشد که هیچ پدیده یا رویداد سازمانی نمی‌تواند خارج از تعامل این سه شاخه صورت پذیرد.

برای این منظور این پژوهش سه هدف اساسی بررسی پیشینه مطالعات و تشریح موضوعات مربوط به دلایل حضور اندک زنان در ورزش، تحلیل جایگاه زنان در ورزش ایران بر اساس مدل سه‌شاخگی و ارائه مدل آسیب‌شناسی در این بخش را مد نظر داشت چرا که درک جایگاه ورزش بانوان و پرداختن به امر سیاست‌گذاری این حوزه اهمیتی دوچندان دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به دلیل اینکه یکی از اهداف آن کمک به بهبود جایگاه زنان در ورزش است از نظر هدف کاربردی و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها بصورت میدانی از نوع پیمایشی که به صورت آمیخته (کیفی - کمی) انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه مدیران و کارکنان وزارت ورزش و جوانان، اساتید و دانشجویان دکتری رشته مدیریت ورزشی، مربیان و داوران بین‌المللی و ورزشکاران حرفه‌ای (عضو تیم ملی، قهرمان مدال آور مسابقات جهانی، آسیایی و بین‌المللی) بود به‌طوری‌که در بخش کیفی پژوهش جامعه کلیه خبرگان و متخصصان آشنا به حوزه ورزش زنان در نظر گرفته شد که شامل اساتید دانشگاه، نائب رئیس‌ان فدراسیون‌های ورزشی و مدیران زن شاغل در سازمان‌های ورزشی کشور بودند؛ البته تعداد جامعه آماری با توجه به پراکندگی و وسعت مشخص نگردید. نمونه‌گیری نیز در بخش کیفی بصورت هدفمند انجام شد. پس از مصاحبه با 12 نفر پاسخ مصاحبه‌ها به اشباع نظری رسید و به منظور دقیق بودن مصاحبه تا 21 نفر ادامه داده شد. روش کیفی انجام پژوهش تحلیل مضمون بود که با اجرای پنل دلفی در گام اول از مصاحبه‌های انجام شده از جمع خبرگان 110 گویه استخراج شد که با بررسی و حذف تشابهات موجود در گام دوم پرسشنامه‌ای متشکل از 86 گویه به صورت آن لاین در اختیار خبرگان قرار گرفت در گام سوم 87 گویه اهمیت‌دار استخراج گردید که در نهایت در نرم افزار MAXQDA نسخه 20، هفت عامل (تم) فرعی برنامه‌ریزی و سازماندهی؛ منابع مالی و بازاریابی؛ امکانات و تجهیزات؛ قوانین و مقررات؛ منابع انسانی؛ نظارت و کنترل و اطلاع‌رسانی متشکل از 44 گویه به عنوان آسیب‌ساختاری، پنج عامل (تم) فرعی مذهبی؛ سیاسی؛ فرهنگی؛ اجتماعی و اقتصادی متشکل از 19 گویه به عنوان آسیب محیطی و چهار عامل (تم) فرعی رفتار جامعه؛ رفتار مسئولان رفتار خانواده و رفتار فردی متشکل از 15 گویه به عنوان آسیب محتوایی و رفتاری مؤثر بر جایگاه زنان در ورزش ایران شناسایی شدند. در گام دوم پژوهش (کمی) تایید این عوامل در جامعه بزرگتر صورت گرفت که از این رو پرسشنامه محقق‌ساخته برای اساتید و دانشجویان رشته مدیریت ورزشی و نایب رئیس‌ان فدراسیون‌های ورزشی و هیات‌های استانی و همچنین معاونین ورزش بانوان ادارات کل استانی و سایر مدیران زن و کارشناسان خبره، داوران و مربیان سطح بین‌المللی و ورزشکاران حرفه‌ای (عضو تیم ملی و یا مقام‌آور در مسابقات جهانی، آسیایی و بین‌المللی) ارسال گردید، در این بخش نیز نمونه‌گیری به صورت در دسترس انجام شد و از آنجا که تعداد جامعه آماری در دسترس نبود، حجم نمونه بر اساس منابع معتبر که به ازای هر سوال 5 تا 10 نفر توصیه می‌شود، 394 محاسبه گردید که در نهایت بعد از یک ماه توزیع پرسشنامه محقق‌ساخته به صورت آنلاین، 394 مورد پرسشنامه جمع‌آوری شد، در بخش آخر نیز ابزار پرسشنامه با روش تحلیل عاملی تاییدی و اکتشافی و معادلات ساختاری، تاثیر 3 عامل اصلی و 16 عامل فرعی استخراجی از 86 گویه مجدد سنجش شد. در این پژوهش برای سنجش روایی از سه روش روایی محتوایی، صوری و روایی همگرا استفاده گردید که نتایج حاکی از روایی پرسشنامه بود و برای پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی استفاده شد که نتایج هر دو روش نیز در نمایه شماره (1-2) منعکس شده بیشتر از 0/70 است که حکایت از پایایی بالای پرسشنامه دارد، انجام تحلیل داده‌ها در این بخش و مدل‌سازی با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه 25 و نرم‌افزار LISREL نسخه 8/8 صورت گرفت.

یافته‌های پژوهش

توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در بخش کیفی

جدول 1، نشان می‌دهد که 42/86 درصد مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی پژوهش عضو هیات علمی دانشگاه بوده و 28/57 درصد مشارکت‌کنندگان نیز رئیس یا نایب رئیس فدراسیون بوده‌اند، این در حالی است که 23/81 درصد مشارکت‌کنندگان معاون وزارتی و یا مدیرکل استانی بوده‌اند و تنها یک نفر معادل 4/76 درصد مربی تیم ملی بوده‌اند.

جدول 1. توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در بخش کیفی

متغیر	فراوانی	فراوانی نسبی
سمت	عضو هیات علمی دانشگاه	42/86
	رئیس / نایب رئیس فدراسیون	28/57
	معاون وزارتی / مدیرکل استانی	23/81
	مربی تیم ملی	4/76
تحصیلات	دکتري	80/95
	کارشناسی ارشد	19/05
حوزه فعالیت	اجرایی	38/10
	دانشگاهی	38/10
	دانشگاهی و اجرایی	23/81
رشته تحصیلی	مرتبط با تربیت بدنی	90/48
	نامرتبط با تربیت بدنی	9/52

توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در بخش کمی

جدول 2، نشان می‌دهد که 76/9 درصد زن بودند که وضعیت تاهل را 30/7 مجرد و 69/3 درصد متاهل اعلام کرده بودند. سایر اطلاعات در جدول آمده است.

جدول 2. جنسیت، وضعیت تاهل و سطح تحصیلات مشارکت‌کنندگان در پژوهش

متغیر	فراوانی	فراوانی نسبی
جنسیت	مرد	23/1
	زن	76/9
وضعیت تاهل	متاهل	30/7
	مجرد	69/3
سطح تحصیلات	دیپلم	7/1
	فوق دیپلم	3/6
	لیسانس	30/2
	فوق لیسانس	47/2
	دکتري	11/9

نتایج بدست آمده در بخش کیفی

بر اساس مصاحبه‌های صورت‌گرفته و نتایج تحلیل بدست آمده در جدول 3 آسیب شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران در شانزده مقوله فرعی و سه مقوله اصلی دسته بندی می‌شوند.

جدول 3. کد گذاری گزینشی و نتایج تحلیل مضمون

ردیف	تم اصلی	تم فرعی	گزاره های منطقی (کدهای اولیه)
1	زن جامعه ورزش ایران	مذهبی	نقش منفی عقاید و باور های مذهبی مردم
2			تاثیر مساله حجاب
3			نقش منفی فتوای مراجع دینی

تفسیر ایدئولوژیک قواعد و قوانین ضرر ورزش زنان			4
اعمال بیشتر محدودیت ها از سوی سیاسیون			5
نقش منفی تصمیمات مراکز پنهان قدرت بر روند توسعه			6
نبود تصویر مناسبی از زن و دختر خوب در ایدئولوژی حاکم بر جامعه ایرانی اسلامی	سیاسی		7
نقش پررنگ سیاست در انتخابات و انتصابات ورزشی کشور			8
فرهنگ محدود کننده علیه دختران در بسیاری از خانواده ها			9
نقش منفی کلیشه های جنسیتی حاکم بر اجتماع ایرانی اسلامی			10
وجود مقاومت برای همگام شدن با مسائل فرهنگی و اجتماعی کشورها . برخلاف جوامع دیگر			11
نقش منفی موانع فرهنگی محلی			12
تاثیر مسائل غیر فنی و عمدتا فرهنگی مانند مساله حجاب در الگوسازی بانوان ورزشکار	فرهنگی		13
جامعه پذیر نبودن ورزش زنان و دختران در برخی مناطق کشور علیرغم وجود امکانات			14
ضعف در فرهنگ سازی برای تغییر نگرش جنسیتی در خصوص فعالیت های اجتماعی زنان			15
محدود بودن فرصت های ورزشی موجود برای زنان ایرانی در مقایسه با زنان دیگر در جهان			16
عدم توجه جامعه به فعالیت ورزشی زنان و دختران به عنوان یک نیاز اساسی	اجتماعی		17
مردسالار بودن رهبری و مدیریت در ورزش کشور			18
نگرش مردان به زنان به عنوان یک قشر در دسرساز در ورزش			19
نگرش غالب برتری جنسیتی مرد نسبت به زن توسط جامعه ایرانی			20
تفکیک جنسیتی در رقابت های ورزشی			21
نقش منفی نوسانات نرخ تورم اقتصادی در کشور	اقتصادی		22
به صرفه سرمایه گذاری در ورزش زنان از نظر سرمایه گذاران بخش خصوصی			23
حضور کم رنگ تماشاگران و هواداران در رقابت های زنان	رفتار جامعه		24
کم توجهی جامعه نسبت به موفقیت های ورزشی زنان			25
پایین بودن سطح اعتماد مسئولان به توانمندی زنان و دختران در عرصه های ورزشی	رفتار مسئولان		26
عدم توجه مسئولین به مباحث انگیزشی در ورزش زنان و دختران			27
نادیده گرفتن نیاز و خواسته زنان و دختران در ورزش توسط مسئولان			28
دخیل بودن سلايق شخصی تصمیم گیران در تخصیص پستهای مدیریتی			29
رسوخ دیدگاه سنتی در فضای خانواده در خصوص دختران			30
نگاه ایزاری به زن در خانواده به عنوان يك مصرف کننده مطلق	رفتار خانواده		31
عدم تقسیم وظایف و مسئولیت های مرتبط با نقش های خانوادگی			32
تعدد نقش ها و مسئولیت های خانوادگی زنان و دختران			33
نبود نگرش حمایتی در خانواده ها در مورد زنان و دختران			34
رقابت و چشم و هم چشمی زنان نسبت به هم نوع خود	رفتار فردی		35

نداشتن استقلال و قدرت چانه زنی در مدیریت			36
ترجیح نقش و مسئولیت خانوادگی به مسئولیت های اجتماعی در زنان و دختران			37
اعتماد به نفس پایین زنان و دختران			38
عدم ریسک پذیری زنان و دختران در اجتماع			39
سلب مسئولیت های اجتماعی از خود توسط زنان و دختران			40
ضعف در تحمل فشارهای روانی به دلیل خلق و خوی بسیار عاطفی در زنان و دختران			41
وجود تفاوت های جسمانی و بیولوژیکی زنان و دختران در مقایسه با مردان			42
کمبود توجه به نقش کلیه ارگانها در امر برنامه ریزی بخش ورزش زنان	برنامه ریزی و سازماندهی		43
کمبود توجه مدیران به نیازمندی های رشد و توسعه ورزش بانوان			44
کمبود توجه به مسائل آموزشی و تربیت نیروی انسانی ماهر در بخش زنان			45
مهاجرت ورزشکاران به دلیل نداشتن امنیت شغلی، مالی و اجتماعی			46
مقاومت در اعزام دختران و زنان به مسابقات برون مرزی			47
تجربه کم حضور زنان در رقابت های ملی و بین المللی نسبت به مردان			48
کمبود توجه به مقوله تیم داری در ورزش بانوان			49
کمبود برگزاری اردوهای ورزشی برای دختران در کشورهای دیگر			50
تفاوت در ارزشگذاری کسب عناوین قهرمانی بین دختران و پسران			51
کمبود حمایت های مالی بخش خصوصی از فعالیتهای ورزشی بانوان			52
تفاوت در پاداش ها و تنظیم مبلغ قرار دادهای ورزشی ورزشکاران زن و مرد	منابع مالی و بازاریابی		53
تفاوت جذابیت ورزشی زنان و مردان عامل موثر بر جذب اسپانسر			54
بالا بودن هزینه های دریافت خدمات یا خرید کالاهای ورزشی برای خانواده ها			55
کمبود توجه به سهم زنان از بازار ورزشی برای تولید محصولات یا ارائه خدمات ورزشی			56
محدود بودن اعتبارات در بخش ورزش زنان و کمبود توزیع عادلانه منابع	امکانات و تجهیزات		57
کمبود تکنولوژی و ضعف در سیستم فناوری اطلاعات			58
تخصیص نابرابر امکانات و تجهیزات برای زنان در مقایسه با مردان مانند توزیع نامناسب سانس های ورزشی			59
کمبود امکانات لازم برای غنی سازی اوقات فراغت زنان			60
کمبود اماکن و فضاهای ورزشی اختصاصی بانوان			61
قوانین وضع شده درباره حقوق اجتماعی زنان مانند نیاز به اجازه همسر برای خروج از کشور	قوانین و مقررات		62
برخی قوانین محدود کننده وضع شده در شورای عالی انقلاب فرهنگی کشور			63
ورزش بانوان مقاومت در اصلاح قوانین و مقررات محدود کننده	منابع انسانی		64
کمبود دعوت نماینده زن در برخی جلسات و کمیسیون های تصمیم گیری			65
کمبود استفاده از نخبگان ورزشی زن در جایگاه های مدیریتی			66
کمبود استفاده از تجربه پیشکسوتان ورزشی و فراموش کردن آنها			67
سهم اندک زنان از پست های مدیریتی			68

کمبودتوجه به مساله بازنشتگی ورزشی بخصوص در زنان		69
ضعف در دانش و تخصص مدیران و مسئولان حوزه ورزش		70
کمبود نیروی انسانی متخصص و حرفه ای در بخش ورزش زنان		71
رویکردهای رهبری و مدیریتی محدود کننده مدیران در مورد ورزش زنان		72
کوتاه بودن عمر مدیریتی در ورزش کشور		73
کمبودتوجه به برنامه ریزی مبتنی بر نیازسنجی و آمایش سرزمینی در حوزه ورزش		74
کمبودتلاش کافی مدیران ارشد ورزشی در متعاقب ساختن مدیران سیاسی کشور		75
مناسب نبودن شاخص های ارزیابی عملکرد در حوزه ورزش بانوان	نظارت و کنترل	76
کمبود سیستم مناسب نظارت و کنترل بر اجرای قوانین و مقررات در اجرای برنامه استراتژیک ابلاغی		77
سهم اندک زنان و دختران از مشارکت های ورزشی (همگانی)		78
استفاده از زنان در پست های غیر استراتژیک		79
محدود بودن ساختار و تشکیلات سازمانهای ورزشی مرتبط با ورزش زنان		80
دولتی بودن ساختار ورزشی کشور		81
کمبودتوجه به نقش رسانه های گروهی در انتصاب بانوان	اطلاع رسانی و رسانه	82
کمبودتوجه به قابلیت نمایش رسانه ای فوق العاده جذاب در ورزش		83
وجود قوانین و ملاحظات سختگیرانه در پوشش رسانه ای ورزش زنان		84
سهم اندک و محدود ورزشکاران دختر و زن از پوشش رسانه ای		85
نبود شبکه اطلاع رسانی ویژه ورزش بانوان		86

آسیب شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران (تحلیل عاملی اکتشافی و تائیدی)

نتایج تحلیل عاملی تائیدی مرتبه دوم با نرم افزار لیزرل در جدول 4 و شکل 1 و 2 نشان داد که مقادیر بارهای عاملی همه ایتیم های مربوطه بالاتر از 0/45 هستند که نشان دهنده این هست که همه بارهای از قدرت تبیین خوبی برخوردار هستند و قدر مطلق مقادیر T -بالاتر از 1/96 می باشند که نشان دهنده این است که سوال مربوطه قادر به سنجش معنی دار عوامل مربوطه بر جایگاه زنان در ورزش ایران است. همچنین در جدول 5 بارهای عاملی برای عوامل محیطی، محتوایی و ساختاری بالاتر از مقدار 0/5 و قدر مطلق مقادیر T -بالاتر از 1/96 است که نشان دهنده این است که این عوامل نقش مهمی در تعیین جایگاه زنان در ورزش ایران دارند و با توجه به این که مقدار بار عاملی عامل محتوایی بالاتر از دو عامل دیگر است، عامل محتوایی تأثیر بیشتری بر جایگاه زنان در ورزش ایران دارد.

جدول 4. بارهای عاملی هر ایتیم برای عوامل در مرحله اول مدل

مقادیر T	عامل ساختاری	عامل محتوایی	عامل محیطی	ایتیم ها
11/25	-	-	0/57	مذهبی
10/4	-	-	0/54	سیاسی
13/8	-	-	0/68	فرهنگی
3/13	-	-	0/66	اجتماعی
8/62	-	-	0/46	اقتصادی
12/6	-	0/63	-	رفتار جامعه

15/05	-	0/72	-	رفتار مسئولان
14/4	-	0/69	-	رفتار خانواده
8/5	-	0/45	-	رفتار فردی
12/01	0/59	-	-	برنامه ریزی و سازماندهی
11/12	0/55	-	-	منابع مالی و بازاریابی
14/01	0/66	-	-	امکانات
13/5	0/65	-	-	قوانین
17/6	0/79	-	-	منابع انسانی
11/91	0/58	-	-	کنترل و نظارت
14/6	0/69	-	-	اطلاع رسانی
-	0/82	0/72	0/71	آلفا

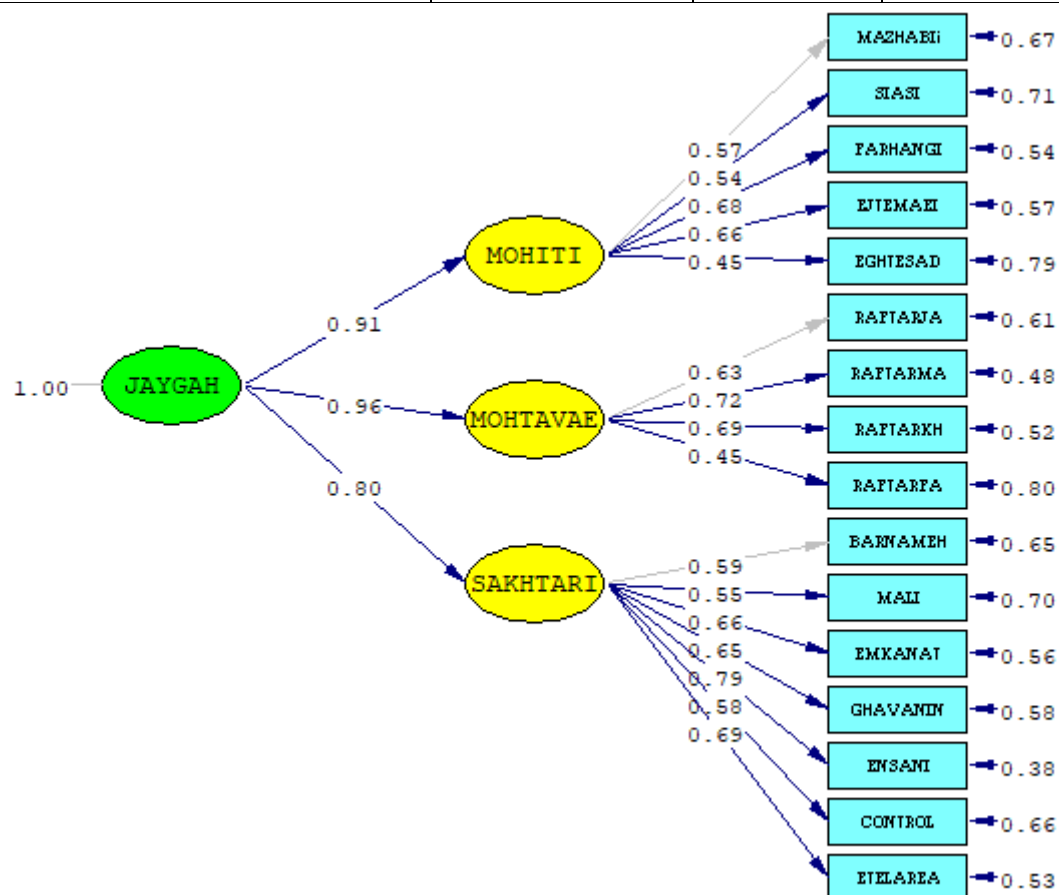
در نهایت، نتایج آلفا کرونباخ در جدول 4 نشان داد که مقادیر آلفا برای عامل محیطی برابر با 0/71، برای عامل محتوایی برابر با 0/72، برای عامل ساختاری برابر با 0/82 می باشند. همه مقادیر از مقدار 0/7 بالاتر هستند. بنابراین، عامل ها از همسانی درونی قابل قبولی برخوردار هستند.
جدول 5. بارهای عاملی هر عامل موثر بر جایگاه زنان در ورزش ایران در مرحله دوم

مقادیر T	جایگاه زنان در ورزش ایران	عوامل
10/44	0/91	محیطی
11/86	0/96	محتوایی
10/37	0/80	ساختاری

جدول 5. شاخص های نیکویی برازش $RMSEA$ ، مجذور کای اسکور $SRMR$ ، IFI ، CFI ، $NNFI$ را نشان می دهد، همانگونه که مشاهده می کنید، همه شاخص ها قابل قبول هستند و تحلیل عاملی تاییدی از مدل پیشنهادی حمایت می کنند. مدل از روایی سازه کاملاً قابل قبول برخوردار می باشد. بنابراین، عامل محیطی، محتوایی و ساختاری به عنوان عوامل موثر بر جایگاه زنان در ورزش ایران شناسایی شده اند.
جدول 4-17. شاخص های برازش نیکویی برازش

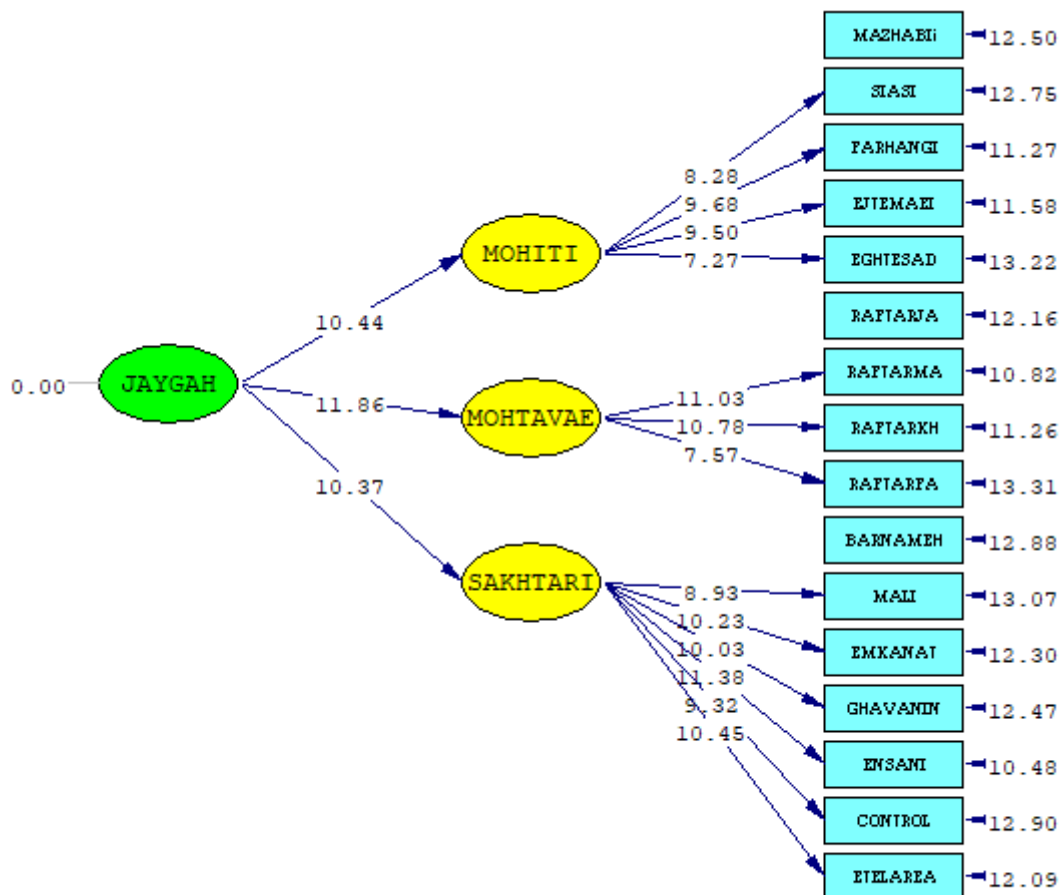
تفسیر	مقدار قابل قبول	مقدار	شاخص ها
کمتر از 0/05 است پس معنی دار می باشد	معنی دار باشد	$p=0/000$ $\chi^2=211/5$	خی-دو
قابل قبول است	مقادیر بین 1 تا 3	2/09	χ^2/df
قابل قبول است	مقادیر کمتر از 0/08	00/053	$RMSEA$
قابل قبول است	مقادیر بین 0/90 تا 0/95	0/96	NFI
قابل قبول است	مقادیر بین 0/90 تا 0/95	0/97	$NNFI$
قابل قبول است	مقادیر بین 0/90 تا 0/95	0/98	CFI

قابل قبول است	مقادیر بین 0/90 تا 0/95	0/98	IFI
قابل قبول است	زیر 0/08	0/033	SRMR

Chi-Square=211.56, df=101, P-value=0.00000, RMSEA=0.053

شکل 1. بارهای عاملی گویه ها روی هر عامل در مدل پیشنهادی جایگاه زنان در ورزش ایران

Chi-Square=211.56, df=101, P-value=0.00000, RMSEA=0.053

شکل 2. مقادیر *T*-گویه ها روی هر عامل در مدل پیشنهادی جایگاه زنان در ورزش ایران

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به آسیب‌شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران می‌پردازد. از جمله یافته‌های این مطالعه می‌توان به عوامل محیطی، محتوایی - رفتاری و ساختاری اشاره کرد که قادرند به فرصت‌هایی برای بهبود تبدیل شوند. در این صورت افزایش مشارکت زنان ایران در ورزش محقق شده و زنان و دختران می‌توانند ضمن شناسایی فرصت‌ها و تصمیم‌گیری در امور مرتبط به خود بیش از پیش پله‌های ترقی را طی نمایند. در جمع‌بندی مطالعات حاصل شد که با وجود تغییراتی که در مورد حقوق زنان در دهه 1990 اعمال شده است، ایران هنوز راه درازی برای تغییر کامل نقش و برداشت زنان در جامعه دارد. این امر به این دلیل است که سطوح تبعیض، نابرابری دستمزدها و در دسترس نبودن امکانات ورزشی همچنان محدودیت‌هایی تلقی می‌شوند که از رشد ورزش زنان در کشور جلوگیری می‌کند. محدودیت این مطالعه سوگیری پاسخ‌های ارائه شده توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش در تکمیل پرسشنامه بود. با این حال، این مطالعه داده‌ها را از یک محل جمع‌آوری نکرد و سعی کرد تصادفی بودن را حفظ کند.

نتایج در بخش آسیب‌های محیطی

در این بخش پنج عامل مذهبی؛ سیاسی؛ فرهنگی؛ اجتماعی و اقتصادی عواملی هستند که به عنوان آسیب‌های محیطی جایگاه زنان در ورزش ایران شناسایی شدند، به‌طوری که تأثیر مهمی بر جایگاه زنان در ورزش داشته و محدودیت‌های بسیاری را در توسعه و ارتقاء این مهم به‌طور مستقیم و غیر مستقیم اعمال می‌کنند. البته عوامل محیطی بخصوص عوامل مذهبی و فرهنگی عواملی هستند که جامعه جهانی با تمام وجود، فارغ از محدودیت‌ها و

با تأکید بر رعایت اصول دینی پذیرفته و تحت هیچ شرایطی محدودیت محسوب نمی‌شوند، از اعتقاد به نظرات و اندیشه‌های فقها و علمای دینی گرفته تا اهمیت مسأله حجاب در فرهنگ‌های اسلامی بسته به مکان خاص در جهان یا اعتقادات خانواده‌های مختلف مسلمان می‌تواند متفاوت باشد و اگرچه داشتن حجاب در برخی فعالیت‌ها، مانند رویدادهای ورزشی، می‌تواند به عنوان یک مانع جلوه کند، اما قرآن به زنان مسلمان توصیه نمی‌کند که از شرکت در ورزش خودداری کنند، بلکه باعث ایجاد یک زندگی متعادل می‌شود. در جامعه امروزی، اسلام به دین مسلط در بسیاری از کشورها تبدیل شده است، همانطور که سنت‌های فرهنگی بسیاری از مردان و زنان مسلمان از آن پیروی می‌کنند. البته در سیاست، اعمال بیشتر محدودیت‌ها از سوی سیاسیون، نبود تصویر مناسبی از زن و دختر خوب در ایدئولوژی حاکم بر جامعه ایرانی اسلامی و بخصوص نقش پررنگ سیاست در انتخابات و انتصابات ورزشی کشور بسیار مورد توجه قرار گرفت، چراکه احزاب سیاسی اصلی‌ترین و مؤثرترین ساختاری هستند که از طریق آن زنان درگیر سیاست می‌شوند و اگرچه مشارکت و نمایندگی سیاسی زنان در سال‌های اخیر افزایش یافته‌است، اما پیشرفت بسیار کند است. حضور نابرابر زنان در نهادهای تصمیم‌گیری به ویژه در ورزش مانعی برای دستیابی به برابری جنسیتی در جامعه ورزشی و تحقق اهداف توسعه پایدار تا 2030 است. اما تمام این موارد حاکی از اهمیت ایدئولوژی حاکم بر جامعه است، ایدئولوژی که در ایران نقش زنان را در تمام امور بسیار حائز اهمیت می‌دانند اما در خفا به نظر تصمیمات و رای اهمیت و جایگاه زنان بخصوص در ورزش است، از دیر باز تا کنون ورزش کشور برای زنان جایگاهی قائل نبوده و کرات شاهد تناقضات فراوان در توزیع امکانات و تجهیزات و بخصوص کرسی‌های تصمیم‌گیری بوده‌ایم و این در میزان توزیع مدیریت سطوح عالی بین زنان و مردان مشهود است. در کشوری که از 50 فدراسیون فعال تنها 2 کرسی به زنان اختصاص داده و حتی در ادارات کل استانی نیز از 31 مدیرکل استانی تنها یک مدیرکل زن وجود داشت، سوالات و شبهات بیشتر از بیش نشان می‌دهد که در ساختارهای توسعه‌ای و شاخص‌های توسعه یافتگی در جهان، جایگاه زنان ایرانی کجاست؟! نتایج این بخش از پژوهشات با راجش و همکاران (2021)؛ محمود (2021)؛ فرسیته و همکاران (2019)، صادقی و همکاران (1399)؛ کشکر و قاسمی (1398) همسو بود اما علی‌رغم اینکه در پژوهش کیانی و شهبازپور (1398) نیز مشخص شد که قانونی مبنی بر منع ورود زنان به ورزشگاه که مکانی عمومی است، نداریم، در بخشی از زیر عوامل و دلایل، نتایج مطروحه با این پژوهش ناهمسو بود.

نتایج در بخش آسیب‌های ساختاری

در این بخش نیز نتایج نشان داد که هفت عامل برنامه‌ریزی و سازماندهی، منابع مالی، امکانات و تجهیزات، قوانین و مقررات، منابع انسانی، نظارت و کنترل و عامل رسانه‌ها و اطلاع‌رسانی عوامل ساختاری محدود ساز جایگاه زنان در ورزش ایران می‌باشند و گویای این هستند که در ساختارهای موجود، به نیامندی‌های رشد و توسعه ورزش بانوان در تمام عرصه‌های ورزشی مانند مسائل آموزشی و تربیت نیروی انسانی ماهر، مقوله تیم‌داری، امنیت شغلی، مالی و اجتماعی و... توجه مناسبی نمی‌شود، نتایج این بخش از پژوهشات از آن جهت که مسأله توانمندسازی مدیران زن را با نتیجه توجه مدیران ارشد به تعمیم عدالت جنسیتی در توزیع کرسی‌های تصمیم‌گیری مرتبط دانست و تأکید داشت که ورزش‌های تیمی و رهبری تیم‌های ورزشی بانوان توسط زنان می‌تواند به ارتقای سطح دانش و مهارت و نمو برنامه‌ریزی‌های مبتنی بر نیازسنجی بپردازد، با نتایج ده‌کردیان نژاد و نوبخت رضانی (1399) و آلی و بریز (2018)، فرسیته، جندر، دول و بامبریدگه (2019) همسو بود و از آن جهت تفاوت داشت که نواقص اجرای برنامه‌ریزی و سازماندهی در این پژوهش بیشتر مورد تأکید بود و نشان داد که زنان در رأس قدرت برای مشکلات خود تصمیم‌گیر نیستند و این غیبت زنان در سازمانها موجب می‌شود نیازها و اولویت‌بندی مسائل در ورزش زنان کمتر در نظر گرفته شده و یا گاه موارد کم اهمیت در اولویت اهداف برنامه‌ریزی قرار گیرد. لذا پیشنهاد می‌شود کل صنعت ورزش شامل فدراسیون‌ها، لیگ‌ها، تیم‌ها، حامیان مالی و تنظیم‌کننده‌ها بر مبنای پایداری در ایجاد فرصت‌های بیشتر برای ورزش زنان و اثبات ارزش تجاری خود سرمایه‌گذاری کنند. البته آنچه در حوزه توسعه و حمایت از ورزش زنان در بخش قوانین و مقررات مشاهده می‌شود، نیازمند بازنگری اساسی در توسعه ضمانت اجرایی این قوانین است. بنابراین راهکار برون رفت از این وضعیت نیازمند بررسی جامع قوانین و مقررات در حوزه ورزش زنان می‌باشد و اصلاح و بهبود آن به ویژه با توجه به الزامات جدید ملی و بین‌المللی در حوزه ورزش نیازمند به روزرسانی است. در این بین می‌توان به

اهمیت عامل نظارت و کنترل اشاره کرد که نشان دهنده ناکارآمدی سیستم نظارتی موجود بود و به نظر می‌رسد این وظیفه کنترل و نظارتی سازمان ورزش و جوانان به خوبی انجام نگرفته است و همانطور که از دیدگاه مدیران و مسئولان برای توسعه تربیت بدنی و ورزش بانوان، باید بیش از دیگر عوامل ساختاری و مدیریتی، هزینه‌کرد و باید بر روی سهم بانوان در توزیع اعتبارات فدراسیون‌ها، هیأت‌ها و ادارات ورزش و جوانان، نظارت و کنترل صورت گیرد. لذا پیشنهاد می‌شود علاوه بر تصویب و ابلاغ سهم حداقلی بانوان از اعتبارات به فدراسیون‌ها، هیأت‌ها و ادارات کل ورزش و جوانان و کلیه زیرمجموعه‌های آنها، برنامه نظارتی و کنترلی دقیق و عینی در این زمینه ابلاغ و دلسوزانه بر اجرای آن تدابیر لازم اندیشیده شود.

نتایج در آسیب‌های محتوایی و رفتاری

در بخش آسیب‌های محتوایی و رفتاری مشخص شد که رفتار جامعه و متقابلاً فرهنگ و جامعه می‌توانند تأثیر عمیقی بر رفتارهای حرکتی افراد، در حیطه ورزش و فعالیت‌های بدنی داشته‌باشند و از جمله بارزترین باورهای فرهنگی، باورهای جنسیتی است که نقش قابل توجهی در ورزش دارند، البته رفتار جامعه از آنجا نمایان است که افراد پیوسته به ایفای نقش‌های رهبری، اجتماعی و... می‌پردازند بطوری که فرهنگ غالب هر جامعه‌ای، تعریف جایگاه و اهمیت افراد را تعیین می‌کند. در جامعه ایران اسلامی در کنار تمام سرمایه‌های فرهنگی و ارزشی که نشان از اهمیت نقش زن در جامعه دارد، هنوز بی‌توجهی به ورزش زنان در مقایسه با مردان احساس می‌شود، این نابرابری جنسیتی پیامدهای منفی بسیاری برای ورزشکاران زن دارد و علاوه بر نوع نابرابر پوشش حمایتی و توجه جامعه که ورزشکاران زن دریافت می‌کنند، پوشش کلی کمتری نیز متوجه آنان است، به طوری که به زعم جامعه، ورزش زنان از هیجان لازم برخوردار نیست و به لحاظ سرعت و قدرت در سطح بسیار پایینی نسبت به مردان است و این موارد موجب می‌شود که نگرش جامعه نسبت به موفقیت‌های زنان در رقابت‌های ورزشی تحت شعاع قرار گیرد و علی‌رغم اینکه نیمی از جامعه زن هستند اما شرکت‌کنندگان در پژوهش گزارش دادند که کمترین تجربه تماشاگر رقابت‌های ورزشی زنان را داشتند در نتیجه آنچه حاصل شد این است که علی‌رغم نگاه‌های مثبت مسئولان و اذعان مکرر آنها در خصوص اهمیت دادن به مسأله ورزش زنان در جلسات و نشست‌های متعدد تصمیم‌گیری به زعم مشارکت‌کنندگان در پژوهش رفتار مسئولان در خصوص ورزش زنان و فعالیت در بسط‌سازی یکسان توسعه ورزش جهت مردان و زنان، دختران و پسران یکسان نیست و آنها رفتار مطلوبی در این بخش ندارند و بیشتر موارد توجه آنها به مسأله ورزش زنان یک نگاه سیاسی و توأم با نمایش است. البته رسوخ دیدگاه سنتی در فضای خانواده در خصوص دختران از دیرباز در تمام جوامع و فرهنگ‌های مختلف به‌دلیل نگاه جنسیتی موجب آسیب‌رساندن به فراهم‌سازی شرایط جهت توسعه و مشارکت زنان و دختران در ورزش شده‌است، که عدم تقسیم وظایف و مسئولیت‌های مرتبط با نقش‌های خانوادگی و تعدد این نقش‌ها نیز از جمله عواملی هستند که از همان دیدگاه سنتی به جایگاه زنان در اجتماع سرچشمه می‌گیرند، زنان و دختران جامعه امروز دریافتند که تغییر در جایگاه و رسیدن به خواسته‌ها و اهدافشان در گرو باور خانواده درخصوص توانمندی آنهاست، نتایج این بخش از مطالعه نشان داد نبود نگرش حمایتی در خانواده‌ها بیشترین مداخله را در عدم تحقق آرزوها و آرمان‌های آنها دارد و فرصت‌های توسعه ورزشی همچنان در اختیار مردان است، که مطابق با آداب و رسومی بوده که در آن ورزش به عنوان فعالیت‌های رقابتی مناسب برای مردان و مردانگی به تصویر کشیده می‌شود. نتایج این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش کین و لاووی (2022)؛ نصیر و همکاران (2021)؛ امانوئل و همکاران (2021)؛ فاسو و همکاران (2017)؛ ترکفر و طهماسبی (1397) همسو بود. لذا پیشنهاد می‌شود برای به چالش کشیدن باورهای خود محدودکننده و تغییر سیمای روایت‌درونی، زنان و دختران بیاموزند باورهای محدودکننده درون خود مانند تردیدها و ترس‌های درونی را شناسایی کنند، یک راه خوب برای تعیین دقیق باورهای خود محدود کننده، نظارت بر محرک‌های عاطفی است و لازم است از دوران کودکی و نوجوانی توسط خانواده به موضوع کم اهمیت جلوه دادن دستاوردها یا مقایسه منفی با دیگران توجه شود و روایت‌های باورهای محدودکننده با روایتی منطقی‌تر و خوش‌بینانه‌تر جایگزین شود.

نتیجه‌گیری کلی

یافته‌های این پژوهش در مدل نهایی نشان داد که در اولویت‌بندی آسیب‌شناسی جایگاه زنان در ورزش ایران بر اساس مدل سه‌شاخگی بعد رفتاری و محتوایی در رتبه اول؛ بعد محیطی در رتبه دوم و بعد ساختاری در اولویت

سوم قرار دارند که به این معناست که در زمینه محتوایی و رفتاری باید توجه بیشتری صورت گیرد، در بعد محیطی باید تغییرات مثبتی ایجاد کنیم و سپس بعد رفتاری را متوجه تغییرات مثبت نماییم. مطالعه حاضر یک یافته مهم است زیرا به صراحت جایگاه زنان در ورزش ایران را محدود اعلام نموده است. یافته‌های این مطالعه همچنین زمینه‌هایی را که می‌توان برای تغییر آینده ورزش زنان در ایران بهبود بخشید، برجسته کرد و نشان داد که عوامل محتوایی و رفتاری بیشترین آسیب را در عدم ارتقای جایگاه زنان در ورزش ایران داشته‌است و سیاست‌های دقیق و برنامه‌های اجرایی که برابری جنسیتی را در موسسات ورزشی در کشور تقویت می‌کنند، می‌توانند محیط توانمندسازی و فرصت‌های پیشرفت زنان را نیز فراهم کنند و کلیشه‌های جنسیتی در ورزش ایران را حذف کنند. چنین سیاست‌ها و برنامه‌هایی می‌توانند به ایجاد فضای مثبتی کمک کند که مشارکت زنان در ورزش افزایش یابد. لذا بهتر است برنامه‌های ورزشی و فعالیت بدنی اختصاصی برای زنان در سطوح محلی و منطقه‌ای گسترش یابد تا به افزایش آگاهی در مورد نشاط ورزش برای مردان و زنان کمک کند. همچنین باید تمهیداتی برای پاداش‌ها و مشوق‌هایی در نظر گرفته شود تا زنان بیشتری را تشویق به سرمایه‌گذاری در ایجاد مشاغل ورزشی خود کنند. لازم به ذکر است نیاز به کمپین‌های آگاهی برای کمک به گسترش تأثیر مثبت ورزش بر سلامت زنان به همه جوامع محلی و مناطق در جامعه وجود دارد. همزمان، نیاز به اجرای سیاست‌هایی وجود دارد که رسانه‌ها را ملزم به پوشش فعالیت‌های ورزشی زنان بدون بی‌اهمیت یا جنسی‌کردن ورزش‌های زنانه کند. در نهایت، ترویج برابری جنسیتی در ورزش بسیار حیاتی است زیرا نه تنها در سطوح فردی بلکه برای کشور نیز مفید است بطوری که این مهم می‌تواند در ورزش فرصت‌های اقتصادی ایجاد کند و از این طریق محیطی مناسب برای رشد اقتصادی در کشور ایجاد نماید. نتایج حاصل از بررسی جایگاه زنان در ورزش ایران، بیان‌کننده آن است که در ورزش کشور ما زنان از وزن و جایگاه شایسته بهره‌مند نیستند در حالی که قانون اساسی کشور با توجه به فرهنگ اصیل اسلامی به حفظ حقوق زنان جامعه تأکید فراوان دارد؛ فرهنگ کهن ایران و دنیای متمدن در صدها سال پیش بر این باور بوده که دولت باید از تمام منابع انسانی خود استفاده کند و زنان را از تعلیماتی که مردان می‌بینند، بهره‌مند کرده و آن‌ها را برای مشاغل آماده کند که مردان دارند. با این توصیف وضعیت و جایگاه زنان در ورزش ایران نسبت به آنچه شایسته و بایسته است، فاصله بسیار دارد، امری که می‌تواند ناشی از دیدگاه محدود برنامه‌ریزان و برنامه‌نویسان بوده باشد که به نقش سازنده و توانمندی زنان کم توجه بوده‌اند یا ریشه در نظام نهادی و باورهای اجتماعی داشته باشد که لازم است به تدریج متحول شده و در راستای دستیابی به توسعه‌ی متعادل و پایدار به مشارکت ورزشی توجه لازم صورت گیرد. البته برخی از مشکلات تامین مالی در بخش ورزش زنان و دختران، از عدم شفافیت بودجه و سرفصل‌های آن و عدم نظارت و ارزیابی دقیق عملکرد مالی ناشی می‌شود، چرا که دولت‌ها صراحتاً در تمام امور به الزام هزینه‌کرد متوازن اشاره کرده‌اند و ابلاغ‌ها نشان از توجه و تأکید است اما آنچه مملوس بوده‌است و به کرات مشخص گردیده‌است، آن است که بودجه‌ای که از سوی دولت برای بخش ورزش زنان و دختران تعلق می‌گیرد، بخصوص در فدراسیون‌ها به سمت دیگری هدایت شده و در سرفصل خود صرف نمی‌گردد و در جایی دیگر هزینه می‌شود.

تقدیر و تشکر

از آنجائیکه این مقاله مستخرج از رساله دکتری می‌باشد لذا از همه اساتیدی که در نگارش، داوری و اصلاح این مقاله بنده را یاری کردند کمال تشکر را دارم.

References

- [Abdi Nemat Abad, Soheila, Old, Bahram, Hojat, Shahla, Shujaei, Masoumeh, Alipour Darvishi, Zahra. \(1400\). Sociological study of the role of gender cultural beliefs in women's sports talent search. Iranian Social Development Studies, 13\(2\), 327-335. \(in persian\)](#)
- [Aly, Ezzeldin R. & Breese, Kathryn. \(2018\). "The Representation of Women in USA Sports." Sports Administrative, and Team Sports Leadership. European Scientific Journal, ESJ, 14\(5\), 55.](#)
- [Amini, A. M., Yousefi, A. Sarai S., Fatahi, F. \(2018\). The place of sports in the lives of rural women in Isfahan city and its inhibiting factors. 1; 3 \(5\): 27-46. \(in persian\)](#)

- [Asadi, N., Berhad, F., & Nik Ayin, Z.. \(2020\). Examining the laws of the country in the field of women's sports activities. Journal of Sports Management, 13\(2\), 565-580. \(in persian\)](#)
- [Benn T, Dagkas S. \(2013\). The Olympic movement and Islamic Culture: conflict or compromise for Muslim women? Int J Sport Policy. 2013;5\(2\):281-94.](#)
- [Dehkordian nejad, M.; NobakhtRamazani, Z. & Mohammadian, F. \(2019\). "Designing and explaining the model of professional empowerment of female sports managers". Journal of Sports Management Studies. \(in persian\)](#)
- [Enoch, Opanin Gyamfi; Fosuah, Joyce & Agyedu, Gilbert Osei. \(2017\). "Causes and Effects of 'Glass Ceiling' for Women in Public Institutions of the Ashanti Region". Ghana. International Journal of Business and Management. 5. 257-266.](#)
- [Forsyth, Joyce; Jones, J; Duval, Lynne & Bambridge, Alison. \(2019\). "Opportunities and barriers that females face for study and employment in sport". Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 24. pp. 80-89. ISSN 14738376.](#)
- [Hamidpour, H.& Shatabbusheri, S. N. \(2014\) "The role of mass media in the development of women's championship sports from the point of view of the General Directorate of Sports and Youth of Khuzestan". Scientific Quarterly Journal of Communication Management in Sports Media, 48-60, \(4\)2. \(in persian\)](#)
- [Kane, Michael, J. & LaVoi, Nicole. \(2022 \). An Examination of Intercollegiate Athletic Directors' Attributions Regarding the Underrepresentation of Female Coaches in Women's Sports. Women in Sport and Physical Activity Journal, 26\(1\), 3-11. Retrieved May 4.](#)
- [Kashkar, S. & Ghasemi, H. \(2019\). "The degree of concordance of national documents with the tasks and goals of sports organizations and mass media in the field of development of women's sports in Iran". Sports Management Studies, 111-134, \(62\)12. \(in persian\)](#)
- [Kashkar, Sara; Ehsani, Mohammad and Ghasemi, Hamid \(2012\). "The relationship between education and women's participation in recreational sports activities". Sports Management Quarterly. the first number. first year. Spring 1991. pp. 117-131. \(in persian\)](#)
- [Kayani, Mohammad Saeed and Shahbazzpour, Leila. \(2018\). "Analysis of the challenges of the presence of female spectators in Iranian stadiums". International Journal of Sport, Exercise and Health Research, \(2\) 3: 59-54, doi.org/10.31254/sportmed.3206. \(in persian\)](#)
- [Mehdizadeh, Akram; Abdavi, Fatemeh and Afshari, Mustafa. \(2018\). "Glass ceiling theory in the field of women's sports: comparative comparison and presentation of a quantitative model". Human resource management in sports, 45-59, \(1\)7. \(in persian\)](#)
- [Mahmood, L. \(2021\). Understanding the Gender Gap in Sports through a socio-environmental lens.: "To what extent can socio-environmental factors be attributed to the differences in participation in competitive sports between the two genders?". Journal of Student Research, 10\(2\).](#)
- [Mirshkaran, Venus; Bahrul Uloom, Hassan and Bagheri, Hadi. \(2018\). "Investigation of factors affecting the development of Iranian women's championship sports". Contemporary researches in sports management, 1-14, \(18\)9. \(in persian\)](#)
- [Moradi Kamreh, Mahnaz. \(2018\). "Modeling the effective factors on motivating women's participation in sports activities". Doctoral dissertation in sports management, University of Tehran. \(in persian\)](#)

- [Mousavi-Rad, Seyedah Tahereh; Farahani, Abolfazl and Bayat, Paryosh. \(2015\). "Prioritization of obstacles to the management of women in sports by the method of hierarchical analysis". Scientific-Research Quarterly of Applied Researches in Sports Management, 111-119, \(1\) 5. \(in persian\)](#)
- [Naseer, Abida, Mughal, Abdul Waheed, Javed, Saeed \(2021\). "Attitudes faced by professional and student women athletes upon their participation in sports"](#)
- [Nur Alivand, Ali; Maleki, Amir; Parsa Mehr, Mehraban and Ghasemi, Hamid \(2016\). Sociological explanation of women's sports participation with emphasis on gender norms: a case study of Ilam province". Farhang Ilam Quarterly. Volume 18, No. 51 and 57. \(in persian\)](#)
- [Rajesh C.B., Sakeer H, Nafih Ch. \(2021\), Role of socio-economic status and emotional intelligence on sports attainments: A cross-sectional study with women athletes in Kerala, India, Materials Today: Proceedings, Volume 37, Part 2.](#)
- [Sadeghi, Sh.; Sajjadi, S.N.; RajabiNoosh Abadi, H. & Jalali Farahani, M. \(2019\). "Socio-cultural obstacles of female Muslim athletes: a case study of professional female athletes in Iran". Journal of Humanities and Social Sciences. \(in persian\)](#)
- [Sallis JF, Bull F, Guthold R, Heath GW, Inoue S, Kelly P, et al. \(2016\). Progress in physical activity over the Olympic quadrennium. Lancet.;388\(10051\):1325–36.](#)
- [Sephovand, R.; Saedi, A. & Momeni Mofard, M. \(2017\). "Designing a green human resource management model in sports organizations using the interpretive structural modeling approach". Journal of Human Resource Management in Sports, \(1\) 6,34-17. \(in persian\)](#)
- [Shabani, A.; Razavi, S. M. H. & Hadavi, F. \(2018\) "Developing an analytical structural model for the development of women's championship sports". Contemporary researches in sports management, 9\(18\), 53-64. \(in persian\)](#)
- [Shahbazipour, M., Behzad Nasab, M.A. \(2017\). Analyzing the state of media policy in the Islamic Republic of Iran; A case study of women's sports. Culture and Communication Journal, 2\(2\), 45-64. \(in persian\)](#)
- [Swanson, Steve; Billsberry, Jon; Kent, Aubrey; Skinner, James & Mueller, Jacqueline. \(2020\). "Leader prototypicality in sport: The implicit leadership theories of women and men entering sport management careers". Sport Management Review, Elsevier, vol. 23\(4\), pages 640-656.](#)
- [Turkfar, A. & Tahmasabi, B. \(2017\) "Evaluation of the effect of women's public sports on family health in Shiraz". Women and Society Scientific-Research Quarterly, 43-58, \(35\)9. \(in persian\)](#)